

GÜZEL SANATLAR VE SPOR LİSELERİNDE UYGULANAN BİREYSEL SES EĞİTİMİ DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Gülşah BAŞARAN TANRIÖVER, F.M.G Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi

ÖZET

Bu araştırmada, araştırma konusu olarak seçilen Bireysel Ses Eğitimi öğretim programı Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinin ve Bireysel Ses Eğitimi dersinin amaçlarının gerektiği şekilde verilmesine olanak sağlayan bir öğretim programıdır. Yine bu araştırmada, Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri’nde okutulan Bireysel Ses Eğitimi dersi öğretim programının ses eğitimi açısından önemi, Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinin kuruluşu ve kuruluşundan itibaren günümüze kadar Milli Eğitim Bakanlığı tarafından oluşturulan ve uygulanan Bireysel Ses Eğitimi öğretim programları incelenmiştir. Bireysel Ses Eğitimi öğretim programlarında; programın amaçları, programın temel yaklaşımı, programın yapısı, incelenmiş, öğretim programlarının Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri ve Bireysel Ses Eğitimi dersi amaçlarına uygunluğu ile aralarındaki farklı ve ortak yönler açısından karşılaştırma yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ses, Bireysel Ses Eğitimi, Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi, Öğretim Programı, Milli Eğitim Bakanlığı.

1. Giriş

Müziğin, insanlık tarihi kadar eski geçmişe sahip olan ve hayatımızda önemli yer tutan bir olgu olduğu ve varlığını hayatımızda hissettiren bu olgunun etkilerini, toplumun değişimi, gelişimi ve etkileşiminde oldukça hissettirdiği söylenebilir. Müzik eğitimi ise, bir müziksel davranış kazandırma veya bir müziksel davranış değişikliği oluşturma sürecidir. “Bireysel, toplumsal, kültürel ve ekonomik işlevlerinin insan yaşamındaki yeri ve önemi nedeniyle ki müzik, hem etkili bir eğitim aracı, hem de önemli bir eğitim alanı haline gelmiştir” (Uçan,1994,s.18). Ayrıca müzik eğitimi, sanat eğitiminin önemli uygulama alanlarındandır. Bu eğitim süreci bireyin müzik yeteneğini geliştirmeyi, müzik kültürü kazandırmayı, müzikten yararlanabilmeyi öğrenmesini, gerçekleştirmeyi amaçlar. Toplumsal yönden ise, ortak müzik kültürünün korunmasını, pekiştirilmesini, çağdaş müzik kültürünün kazandırılmasını ve ortak değerlerin müzik yoluyla güçlendirilmesini amaçlar. (Küçüköncü, 2006: s.19–20)

Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde müzik eğitim ve öğretimi sanatsal davranışları kazandırmayı amaçlar. Orta öğretim kademesinde yer alana Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinin amaçları; Güzel sanatlar doğrultusunda eğitim ve öğretimleri, yüksek öğretim programlarına hazırlanmaları, alanlarında araştırmacılığa yönelik yaratıcı kişiler olarak yetiştirilmeleri, milli ve milletler arası sanat eserlerini tanımaları doğrultusundadır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2008,s.7). Bu amaçların, Güzel Sanatlar ve Spor Liselerine uygulanması ise, Milli Eğitim Bakanlığı müfredatında yer alan çeşitli öğretim programları ile gerçekleştirilmektedir.

Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri öğretim programlarında yer alan ve şu anda ders olarak okutulan "Bireysel Ses Eğitimi" öğretim programının, dersi alan öğrencinin ses değişimi, gelişimi ve eğitimi açısından önemi büyüktür. Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde okuyan öğrenciler Bireysel Ses Eğitimi için en uygun yaşadırlar. Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri öğretim programında yer alan müziksel işitme, okuma, yazma ve koro gibi ses kullanımını gerektiren derslerde verimin artırılması, bireysel ses eğitimi öğretim programının eksiksiz bir şekilde verilmesi ile sağlanabilir.

1.1. Bireysel Ses Eğitimi

İnsan yaşamında sesin, konuşmak ve müzik yapmak gibi iki önemli yeri vardır. Müzik yapmaya yarayan diğer araçların oluşturamadığı çeşitli renklerin tümünü içeren insan sesi dilden aldığı güçle etkinliğini bir kat daha artırmış, kendine özgü teknik ve yöntemleriyle de müzik yapmaya yarayan diğer araçların yanında değerli ve tutarlı yerini almıştır. (Milli Eğitim Bakanlığı,2008;8)

Ses eğitimi ile ilgili olarak, içeriği birbirine benzeyen ve bazen de farklılıklar gösteren pek çok tanım mevcuttur.

Çevik ses eğitimi, "Bireyin sesine, anatomik ve fizyolojik yapı özelliklerine uygun olarak sanatsal ve eğitsel amaçlar doğrultusunda belirli bir teknik ve müziksel duyarlılıkla doğru, güzel ve etkili kullanabilmesi için gerekli davranışları kazandırma sürecidir." şeklinde açıklamıştır.

Ses eğitimi ile ilgili başka bir tanıma göz atacak olursak;

"Bireylere konuşma ve şarkı söylemede seslerini doğru, etkili ve güzel kullanabilmesi için gereken davranışların kazandırıldığı, içinde konuşma, şarkı söyleme ve şan eğitimi gibi basamakları barındıran disiplinler arası özel bir eğitimidir."(Töreyn,2008;82)

Diğer bir tanım ise, Yiğit(2004;312) tarafından yapılmış, ses eğitimi bireyin kendi sesini kendi yaşantısı yoluyla doğru, güzel ve etkili kullanabilme ile ilgili davranışları kazandırma süreci olarak tanımlamıştır.

Sonuç olarak, ses eğitimi ile ilgili yapılan bütün tanımlarda insanın müzik yapmada en etkili araç olan sesinin, müzik eğitiminin genel kapsamında çeşitli anatomik ve yapı özelliklerine uygun olarak, teknik ve müziksel duyarlılık içinde, doğru, güzel ve etkili kavramlarını tamamlayan bir eğitim şekli olması gerektiğinin vurgulandığını söyleyebiliriz.

2. Çalışmanın Önemi

Müzik eğitimi, müziksel davranışları kazandırmak ya da müziksel davranış değiştirme sürecidir. Bu süreç kapsamında yürütülen "Program geliştirme" eğitim sistemini bütün olarak ele almıştır. Yeni

program geliştirme yaklaşımı ile oluşturulan Bireysel Ses Eğitimi dersi öğretim programı, öğrencilerin Güzel Sanatlar alanında ve onun amaçlarına göre teknik anlamda gelişmesine, kültürel faaliyetlere katılmasına, sosyal aktiviteler içinde olmasına, öğrenmeye dayalı etkinlikler içinde bulunmasına fırsat tanımaktadır.

Bu araştırmanın amcacı öncelikle Güzel Sanatlar ve Spor Liselerindeki Bireysel Ses Eğitimi dersinin öğrencilerin ses gelişimi, değişimi ve sağlığı açısından önemliliğini vurgulanması, Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinin kuruluşundan itibaren uygulanan Bireysel Ses Eğitimi dersi öğretim programlarının incelenerek günümüze kadar gelen öğretim programları ile karşılaştırılmasının yapılması, öğretim programının içeriğinin Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinin ve Bireysel Ses Eğitimi dersinin amaçları doğrultusunda hazırlanıp hazırlanmadığının araştırılmasıdır.

3. Yöntem

Bu araştırma tarama modeli benimsenerek gerçekleştirilmiştir. Betimsel bir çalışma niteliğindedir. İlk aşamada Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde uygulanan Bireysel Ses Eğitimi dersi öğretim programlarının tamamına ulaşılmış ve sonrasında bu programlar amaç ve içerik açısından, içerik analizi yapılarak incelenmiş, elde edilen bulgular maddeler halinde yazılmıştır.

4. Bulgular ve Yorum

4.1. Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinin Kuruluşu ve Bu Liselerin Kuruluşundan İtibaren Bireysel Ses Eğitimi Derslerinin Milli Eğitim Bakanlığı Müfredat Programındaki Durumu

4.1.1. Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinin Kuruluşu

Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri, kuruluşu seksenli yılların sonuna dayanan, başlangıçta mesleki müzik ve resim eğitimi almayı hedefleyen öğrencilerin eğitimine temel oluşturmaya yönelik eğitimin verildiği, günümüzde ise bu eğitime spor alanının da eklenmesi ile Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi ismini alan eğitim kurumlarıdır. Türkiye’de müzik eğitimi alanında gerçekleştirilen en köklü atılımlardan biri hiç kuşkusuz Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri müzik bölümleri atılımıdır.(Uçan,1996;69) Bu atılımla genelde “müzik eğitimi” özelde “mesleksi müzik eğitimi” daha özelde ise “akademik doğrultulu hazırlayıcı-yönlendirici mesleksi müzik eğitimi” alanında orta öğretim düzeyindeki ana kurumlardan biri daha kurulup işlerliğe kavuşturulmuştur.(Uçan,1996;71)

İlk olarak 1989 yılında İstanbul’da Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri olarak kurulan ve şu anda ismi Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri olarak değiştirilmiş bu kurumlar, Güzel Sanatlara ilgili ve bu alanda yetenekli gençleri ilköğretimden sonra yönlendirerek geliştirmeyi amaçlamaktadır. Yakın geçmişte ismi Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri olarak değiştirilen bu liselerin sayıları bugün 68’e ulaşmış ve ilgili dallarda öğrenim veren yüksek öğretim kurumlarına öğrenci kaynağı olması açısından, önemli bir konuma gelmişlerdir.

4.1.2. Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde Uygulanan İlk Öğretim Programı Olan Temel Sanat Eğitimi Öğretim Programında Bireysel Ses Eğitimi Derslerinin Yeri

Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri’nin kuruluşundan itibaren müfredat programları içerisinde yer

alan derslere baktığımızda müfredat programı içerisinde yer alması gereken bireysel ses eğitimi öğretim programının, ilk müfredat programında yer almadığı görülmüştür. Bu öğretim programında, “Ses eğitimi”, “Toplu Ses Eğitimi” olarak düşünülmüş ve “Temel Sanat Eğitimi” öğretim programı içerisinde yer alan “Koro” dersi içeriğinde verilmiştir.

“Temel Sanat Eğitimi” adı altında verilen bu öğretim programı;

1- Ünitelendirilmiş program niteliğindedir.

2- Programın hedefleri maddeler halinde sıralanmıştır.

3- İçerik incelendiğinde konular solunumdan başlayarak ele alınmış ve hedefler; bilişsel, devinışsel ve duyuşsal aşamalı sınıflama basamakları göz önünde tutularak belirlenmiştir.

4- Programda amaca yönelik 30 madde bulunması ile birlikte, bu maddelerin 22 tanesi doğrudan Bireysel Ses Eğitimi ile ilgilidir. Kalan 8 madde ise doğrudan koro eğitimi ile ilişkilendirilebilir.

5- Programda ses eğitimi ile ilgili olan 22 hedefin, 10 tanesi bilişsel 12 tanesi ise devinışsel hedefler içerisinde yer almaktadır.

6- Öğretim programı konu bakımından incelendiğinde üniteler

— İnsan sesinin oluşumu ve korunması (amaç sayısı 5)

— Şarkı söylemede duruş ve solunum (amaç sayısı 6)

— Dil ve konuşma (amaç sayısı 4)

— Şarkı söylemeye giriş (amaç sayısı 8) başlıkları altında yazılmıştır.

“Temel Sanat Eğitimi” adı altında verilen bu öğretim programından sonra Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının, 30.12.1997 tarihli ve 177 sayılı kararı ile sadece koro dersine özel “Koro” dersi öğretim programı” kabul edilmiş, yine bu öğretim programında da ses eğitimi açısından sadece toplu ses eğitimine yer verilmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı, Lise Ders Programı;1749). 1999 yılından 2006 yılına kadar öğretim programı bu şekilde uygulanmış, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının 08.12.2006 tarihli 392 sayılı kararı ile “ Bireysel Ses Eğitimi” dersi öğretim programı 2006–2007 öğretim yılından itibaren 9. sınıflardan başlamak kaydı ile kademeli olarak uygulanmak üzere kabul edilmiştir.(M.E. B,2006)

4.1.3. Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde Uygulanan İkinci öğretim Programı Olan 2006–2007 Yılı Bireysel Ses Eğitimi Dersi Öğretim Programı

Bu öğretim programı Bireysel Ses Eğitimi Dersi İçin geliştirilen ilk program olması ile birlikte, programda konular; öğrencilerde doğru ve güzel şarkı söyleme, sesini doğru kullanma ve koruma alışkanlıkları kazandıracak nitelikte ele alınmış olup, program; üniteler, kazanımlar ve öğretim etkinliklerine dayalı olarak düzenlenmiştir. Yine bu öğretim programı Bireysel Ses Eğitimi dersinin amaçları doğrultusunda hazırlanmıştır.(Milli Eğitim Bakanlığı,2006;13)

2006–2007 Bireysel Ses Eğitimi Programı;

1- Ünitelendirilmiş programı niteliğindedir.

2- İlk programdaki hedef ve hedef davranışlar şeklinde yazılan program öğeleri bu öğretim programında kazanımlar başlığı altında yazılmıştır.

3- Öğretim programında ünitelerin dağılımı incelendiğinde;

— Sesin oluşumu ve insan sesi (kazanım sayıları 9)

— Ses eğitimi (kazanım sayıları 23)

— Repertuar (kazanım sayıları 4), olmak üzere 3 üniteden oluşmaktadır

4- Ses oluşumu ve insan sesi ünitesinde yer alan kazanımların hepsi bilişsel davranış basamağında yer almaktadır.

5- Ses eğitimi ünitesinde, hem bilişsel ve devinişsel davranış basamaklarına hem de duyuşsal davranış basamağında kazanımlarda yer verilmektedir.

6- Son ünite olan repertuar ünitesinde ise, kazanımların hepsi devinişsel davranış basamağında yazılmıştır.

2006–2007 öğretim yılında uygulanmaya başlanan Bireysel Ses Eğitimi öğretim programının da, Bireysel Ses Eğitimi ders kitabının yer aldığını ancak Milli Eğitim Bakanlığı yayınladığı ders kitabı bulunmadığını görmekteyiz. Ancak, 2008–2009 öğretim yılında, öğretim programının yanı sıra Milli Eğitim Bakanlığı yayınladığı Bireysel Ses Eğitimi ders kitabı Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde okutulmaya başlanmıştır. Bireysel Ses Eğitimi dersinin, Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde ilk okutulmaya başlandığı 2006–2007 öğretim yılında Bireysel Ses Eğitimi dersini haftalık ders programındaki ders saati 1 saat olarak belirlenmiştir.

4.1.4. Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde 2007–2008 Yılında Uygulanan Üçüncü ve 2008–2009 Yılında Uygulanan Dördüncü Bireysel Ses Eğitimi Dersi Öğretim Programı

2006–2007 öğretim yılında kabul edilen bireysel ses eğitimi dersi öğretim programının, 2007–2008 ve 2008–2009 öğretim yıllarında uygulanan Bireysel Ses Eğitimi öğretim programı ile arasında öğretim programının ilke ve amaçları, programın temel yaklaşımı, yapısı, öğrenme ve öğretme süreci, ölçme ve değerlendirme, üniteler ve süreleri, kullanılan semboller açısından herhangi bir fark olmadığı, sadece Milli Eğitim Bakanlığının yayınladığı Bireysel Ses Eğitimi ders kitabının 2006–2007 yılında kabul edilen öğretim programında da yer aldığı fakat 2008–2009 eğitim öğretim yılında Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde okutulmaya başlandığı gözlenmiştir.

4.1.4.1. Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde 2006–2009 Yılları Arasında Uygulanan Bireysel Ses Eğitimi Dersi Öğretim Programlarının Amaçları

Bireysel ses eğitimi dersi öğretim programı, Türkçeyi doğru kullanma, solunum tekniklerini uygulama, sesini tanıma ve doğru-etkili kullanma, ses eğitimi tekniklerine uygun olarak halk türkülerini, okul şarkılarını, Türk ve Dünya ses müziğinden değişik eserlerin seslendirilmesini kapsamaktadır. Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde öğrenim gören öğrencilere; Bireysel Ses Eğitimi dersi aracılığı ile mutasyon dönemi özellikleri göz ardı edilmeden, doğru ve sağlıklı ses üreterek, güzel ve etkili konuşma ve şarkı söyleme, sesini doğru kullanma ve koruma alışkanlığı kazandırılması amaçlanmaktadır.(Milli Eğitim Bakanlığı, 2006)

4.1.4.2. Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde 2006–2009 Yılları Arasında Uygulanan Bireysel Ses Eğitimi Dersi Öğretim Programlarının Uygulanmasına İlişkin İlke ve Açıklamalar

Bireysel ses eğitimi öğretim programında, belirlenmiş kazanımların ön gördüğü bir içerik sınırlaması söz konusudur. Kazanımlar gerçekleştirilirken çevre özelliklerinin, öğrenci grubunun ilgilerinin, ihtiyaç ve beklentilerinin, ön bilgilerinin dikkate alınması gerekir. Öğretim programında, Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma gibi ortak becerilerin yanı sıra, ses sistemini oluşturan organ ve bölgeleri uyumlu kullanma, mutasyon döneminde uygun registre geçişleri yapma becerileri yer almaktadır. Bireysel ses eğitimi dersi, bireysel gelişmeye dayalı, öğrenci merkezli bir ders olduğundan öğrencinin gelişimine yönelik alıştırmalar ve parçalarla yürütülür. Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri öğrencilerinin seslerini Müziksel İşitme, Okuma ve Yazma ve Koro derslerinde yoğun bir şekilde kullanıldığı göz önüne alınarak bu üç dersin ilişkilendirilmesi gerekir.

Ses eğitimi dersinde belirlenen kazanımların öğrenciler tarafından günlük hayatta da kullanılabilmesine yönelik uyarıları sürekli kılarak bu kazanımların edinilmesinde devamlılığı ve iç disiplini sağlamalıdır.

Öğretim programının uygulama sürecinde ses alıştırmaları ve repertuar farklı ses gruplarına göre ayrı ayrı düzenlenmelidir. Repertuarın farklı tür örnekleri içermesi, yaş ve ses tekniğine uygun olması ve piyano eşlikli olmasına dikkat edilmelidir. Kanon, düet, trio gibi çok sesli grup çalışmalarını içeren repertuarı da içermesi önemlidir. Ayrıca öğrencilerinin konser, tiyatro, opera, müzikal oyunlar vb. etkinlikleri izlemelerine önem vermelidir.

Öğretmen, kazanımların yapısına uygun olan değerlendirme araç ve yöntemlerini seçmelidir. Bu değerlendirme yöntemleri ve araçları; dinleme, gözlem, performans ödevleri görüşmeler, öz değerlendirme formları, vb.dir. Ölçme ve değerlendirme sürecinde kullanılmak amacıyla geliştirilen, örnek formlar, yeri geldikçe öğretmen ve öğrenciler tarafından uygulanır. Örnek formlar aynen kullanılabileceği gibi öğretmen tarafından yeni formlar da geliştirilebilir.

Öğrenme-öğretme etkinliklerinde, kazanımların edinilmesine yardımcı olabilecek uygun görsel, işitsel ve yayımlanmış materyallerden yararlanılır. Eğitim ortamında ayna, piyano ve CD/DVD gibi kayıt özelliği bulunan araçların bulunması gerekir. Öğrencilere bireysel çalışmaların yanı sıra, grup çalışmalarını da yürütebilecekleri çalışma disiplini ve bilinci kazandırılır.(M.E. B. Orta Öğretim Genel Müdürlüğü, 2008).

4.1.4.3. Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde 2006–2009 Yılları Arasında Uygulanan Bireysel Ses Eğitimi Dersi Öğretim Programlarının Temel Yaklaşımı

Bireysel ses eğitimi öğretim programında Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinin ve Bireysel Ses Eğitimi dersinin amaçları doğrultusunda öğrencinin bu dersteği değişim, gelişim ve etkileşimi göz önünde bulundurulacak şekilde bir temel yaklaşım geliştirilmiştir. Öncelikle programın temel yaklaşımlarından biri öğrenci merkezli eğitimidir. Öğrenci merkezli eğitimin temel hedefi kendisinin ve sistemin ihtiyaç duyduğu değişim sürecini başlatmaktır. Öğrenci merkezli eğitim, öğrenmeyi öğrenmenin esas olduğu, her öğrencinin farklı zaman, tür ve hızda öğrenebileceğini benimseyen, düşünme becerilerini geliştirmenin yaratıcı düşüncüyü geliştirdiğini kabul eden bir yaklaşımdır.

Geliştirilen Bireysel Ses Eğitimi dersi öğretim programında konular, öğrencilerde sesle ilgili doğru alışkanlıkları kazandıracak nitelikte ele alınmıştır. Program; üniteler, kazanımlar ve öğretim etkinliklerine dayalı olarak düzenlenmiştir. Programda bilgi, beceri, değer ve tutum açısından denge gözetilmiştir.

Program yaklaşımı; öğrenme-öğretme süreçleri, ölçme-değerlendirme metotları ile öğretmen ve öğrencinin rolüne bakış açısından ve ortaya koyduğu aktif sınıf kültürüyle yeni bir yaklaşımı kapsamaktadır.

4.1.4.4. Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde 2006–2009 Yılları Arasında Uygulanan Bireysel Ses Eğitimi Dersi Öğretim Programlarının Yapısı

Bireysel Ses Eğitimi dersi öğretim programının yapısı;

1. Genel Amaçlar

2. Temel Beceriler

- Ses Sistemini Oluşturan Organ ve Bölgeleri Eşzamanlı ve Uyumlu Kullanma Becerisi
- Şarkı Söylemede Sesini Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi
- Ses gelişim (Mutasyon) döneminde uygun registre geçişleri yapma becerisi
- Ses Sağlığını Koruma Becerisi
- İcra (Yorumlama) Becerisi

Programla ulaşılması beklenen ortak beceriler şunlardır:

- Eleştirel Düşünme
- Yaratıcı Düşünme
- İletişim
- Araştırma-Sorgulama
- Problem Çözme Becerisi
- Bilgi Teknolojilerini Kullanma
- Girişimcilik
- Türkçeyi Doğru, Etkili ve Güzel Kullanma

3. Değerler ve Tutumlar

4. Üniteler, şeklinde oluşturulmuştur.

Bireysel Ses Eğitimi dersi öğretim programı, üç ünite çerçevesinde yapılandırılmıştır.

Ünite 1: Sesin Oluşumu ve İnsan Sesi

Ünite 2: Ses Eğitimi

Ünite 3:Repertuar.

Bireysel Ses Eğitimi Dersi Öğretim Programında Üniteler ve Açılımları incelendiğinde,

Ünite 1: Sesin Oluşumu ve İnsan Sesi

Konular:

1. Sesin Öğeleri
2. Sesin Oluşumunda Rol Oynayan Organlar
3. İnsan Sesinin Müzik Eğitimindeki Önemi
4. Ses Türleri
5. Mutasyon Döneminde Sesin Değişim, Gelişim ve İşleyiş Özellikleri
6. Ses Bozukluğuna Sebep Olan Etkenler

Ünite 2: Ses Eğitimi

Konular:

1. Duruş
2. Solunum ve Geliştirici Çalışmalar
3. İç ve Dış Yumuşama Etkileri ve İlgili Çalışmalar
4. Diksiyon ve İlgili Çalışmalar
5. Artikülasyon ve İlgili Çalışmalar
6. Entonasyon ve İlgili Çalışmalar
7. Rezonans ve İlgili Çalışmalar
8. Registre ve İlgili Çalışmalar
9. Legato, Staccato ve İlgili Çalışmalar
10. Vibrato ve İlgili Çalışmalar
11. Crescendo, Decrescendo ve İlgili Çalışmalar
12. İnici ve Çıkıcı Dizi ve Aralık Çalışmaları
13. Nüans

Ünite 3: Repertuar

Konular:

1. Okul Şarkıları
2. Halk Türküleri
3. Marşlar
4. Kanonlar

5. Çok Sesli Eserler

6. Ses Etütleri (Concone, Panofka, Vaccai vb.), şeklinde yer almıştır.

5. Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinin Kuruluşundan İtibaren Bireysel Ses Eğitimi Dersi Öğretim Programlarının Programın İçeriği, Amaçlar ve Üniteler Açısından Karşılaştırılması

5.1. Temel Sanat Eğitimi Öğretim Programı ve 2006–2007,2007–2008,2008–2009 Bireysel Ses Eğitimi Öğretim Programlarının Genel Yapı Bakımından Karşılaştırılması

1- Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinin ilk kuruluşundan itibaren ders olarak okutulmaya başlanan “Temel Sanat Eğitimi” dersinde daha öncede belirtildiği gibi “Toplu Ses Eğitimi” adı altında ses eğitimi verilmekteydi. Ancak 2006–2007 öğretim yılında kabul edilen Bireysel Ses Eğitimi öğretim programında; öğretim programının ilke ve amaçları Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinin ilke ve amaçları ile ilişkilendirilerek gösterilmekte, 2006’dan itibaren uygulanan yeni öğretim programlarında, programın temel yaklaşımı, programın yapısı, öğrenme ve öğretme süreci, ölçme ve değerlendirme, üniteler ve süreleri, programda kullanılan semboller açısından birçok farklılıklar görülmektedir. Yeni program birebir Bireysel Ses Eğitimi dersine yönelik olarak hazırlanmıştır.

2- 2006–2007 öğretim yılında kabul edilen bireysel ses eğitimi dersi öğretim programı ile 2007–2008 ve 2008–2009 öğretim yıllarında uygulanan Bireysel Ses Eğitimi öğretim programı ile arasında öğretim programının ilke ve amaçları, programın temel yaklaşımı, programın yapısı, öğrenme ve öğretme süreci, ölçme ve değerlendirme, üniteler ve süreleri, programda kullanılan semboller açısından herhangi bir fark olmadığı görülmüştür.

3- 2006–2007 yılında kabul edilen. Bireysel Ses Eğitimi öğretim programı sadece bu derse yönelik bir programdır. Toplu ses eğitimindeki ses eğitimi ise koro dersi programı içerisinde yer almaktadır.

4- İlk programda hedefler amaç şeklinde yazılmış ve hedef davranışlara yer verilmiş, son programda ise hedefler ve hedef davranışlar tek bir ifade adı altında kazanımlara dönüştürülmüştür.

5- İlk programda ses eğitiminde kazanılması gereken davranışlar ünite aşamalı olarak (duruş, solunum, söyleme)hazırlanmış olup, temel sanat eğitimindeki toplu ses eğitiminde ise amaçlar ve davranışlara karışık olarak yer verilmiştir.

6- İlk program da temel sanat eğitimi içerisinde olan toplu ses eğitiminde sadece sinama, ölçme ve değerlendirmeye ilişkin bölümler bir iki cümle ile yer almasına rağmen, son öğretim programında sinama, ölçme ve değerlendirmeye ilişkin olarak program geliştirmeciler tarafından formlar ve ölçekler geliştirilmiştir. Geliştirilen bu form ve ölçeklerin, öğrencinin performansını değerlendirme aşamasında objektif davranılması konusunda yarar sağlayacağı, böylece eğitimcinin işini daha kolaylaştıracağı söylenebilir.

5.2. Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri ve Bireysel Ses Eğitimi Dersi Amaçlarının Programın İçeriği ve Ünitelerle İlişkilendirilmesi

Güzel Sanatlar ve Spor Liselerin de müzik eğitim ve öğretimi sanatsal davranışları kazandırmayı amaçlar. Bireysel Ses Eğitimi öğretim programının içeriği ve programda yer alan üniteler, genel olarak Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri ve Bireysel Ses Eğitimi dersinin amaçları doğrultusunda planlanmış olup, küçük ayrıntılar açısından farklılık gösterebilmektedir.

Öncelikle Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinin amaçları açısından programın içeriğini ve üniteleri karşılaştıracak olursak;

Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinin amaçlarından olan Güzel Sanatlar doğrultusunda eğitim ve öğretimleri konusunda Bireysel Ses Eğitimi dersi öğretim programının genel yapısının bu amaca uygunluğundan söz edebiliriz. Programın yapısı içinde bulunan genel amaçlarda, müzik aracılığı ile insanlar arasında kültürel etkileşim ve iletişim becerilerini geliştirme, değerler ve tutumlar bölümünde yer alan estetik ve duyarlılık, temel beceriler bölümünde anlatılan Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma gibi amaçları buna örnek verebiliriz.

Yüksek öğretim programlarına öğrenci hazırlamaları, Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinin diğer bir amacı olup, bu amaca yönelik Bireysel Ses Eğitimi programı bir bütün olarak düşünülebilir. Yetenek sınavları içerisinde aşama olarak belirlenen söyleme yetisinin, Güzel Sanatlar ve Spor Liselerin de Bireysel Ses Eğitimi dersi öğretim programının doğru uygulanması ile kazandırılacak bir yeti olduğu söylenebilir.

Alanlarında yaratıcı ve araştırmacılığa yönelik kişiler olarak yetiştirilmeleri hem Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinin hem de Bireysel Ses Eğitimi dersinin amaçları içerisinde yer almaktadır. Bu amacın programdaki üniteler içerisinde bulunan sınıf –okul içi ve okul dışı etkinliklerde verilmeye çalışıldığı söylenebilir.

Yine Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinin başka bir amacı olan milli ve milletler arası sanat eserlerini tanıma becerisi ise, üniteler arasında bulunan repertuar bölümünde, çeşitli dönemlerden ve türlerden eserler verilerek kazandırılmaya çalışıldığı söylenebilir.

Diğer bir açıdan Bireysel Ses Eğitimi dersinin amaçları doğrultusunda, Bireysel Ses Eğitimi öğretim programını içeriği ve üniteleri karşılaştırdığında;

Bireysel Ses Eğitimi dersinin amaçları içerisinde yer alan Türkçeyi doğru kullanma, solumum tekniklerini uygulama becerisi Bireysel Ses Eğitimi dersi öğretim programı içerisinde, ünite 2 de bulunan ses eğitimi konusunda ayrıntılı bir şekilde incelikleri ile verilmiştir.

Sesini tanıma, doğru-etkili kullanma ve koruma alışkanlığı kazandırılması gibi amaçların mu-tasyon dönemi göz ardı edilmeden uygulaması ise Bireysel Ses Eğitimi dersi öğretim programında bulunan ve ünite 1 de yer alan sesi oluşumu ve insan sesi bölümünde anlatılmıştır.

Ses eğitimi tekniklerine uygun olarak, halk türkülerini, okul şarkılarını, Türk ve Dünya müzikle-rinden değişik eserlerin seslendirilmesini amaçlayan Bireysel Ses Eğitimi dersinin bu amacı, öğretim programında bulunan ve ünite 3 de yer alan repertuar konusunda verilmiştir. Bu durumun Bireysel Ses Eğitimi dersinin uygulaması açısından uygun olduğu söylenebilir.

Bireysel Ses Eğitimi dersinin uygulamasına ilişkin açıklamalar bölümünde yer alan, Bireysel Ses Eğitimi dersinde elde edilen kazanımların, koro ve solfej gibi ses kullanımını gerektiren derslerde uygulanması açısından, verimi artırmada etkili bir yere sahip olduğu söylenebilir. Bunun Bireysel Ses Eğitimi dersi öğretim programının sadece 12.sınıflar için geliştirilmesinden anlaşıldığını söyle-yebiliriz.

6. Sonuç ve Öneriler

Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinin kuruluşundan itibaren Bireysel Ses Eğitimi için geliştirilen öğretim programları, “Temel Sanat Eğitimi” öğretim programından başlayarak, 2006–2007, 2007–2008 ve 2008–2009 öğretim programları incelenmiş, “Temel Sanat Eğitimi” öğretim programı ile Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde Bireysel Ses Eğitimi dersi için özel olarak geliştirilen ve 2006 yılında başlatılan Bireysel Ses Eğitimi dersi öğretim programı arasında bazı temel farklılıklar tespit edilmiştir. Burada “Temel Sanat Eğitimi” adı altında “Koro” dersi öğretim programında ses eğitimi dersi verilmiş olduğu, 2006–2007 yılında düzenlenen Bireysel Ses Eğitimi dersi öğretim programının ise sadece Bireysel Ses Eğitimi dersine yönelik bir öğretim programı olarak geliştirildiği sonucuna varılmıştır.

Bireysel Ses Eğitimi dersi için geliştirilen öğretim programının içeriği incelenmiş, genel olarak Bireysel Ses Eğitimi dersine uygunluğu gözlenmişse de temelde ufak detayların farklı şekilde düzenlenebileceği söylenebilir. İçerik açısından baktığımızda öğretim programının temel yaklaşımında, öğrenci merkezli bir program olması gerektiği amaçlanmıştır. Buna göre duyuşsal hedeflerin azlığının, devinışsel ve bilişsel hedeflerin çokluğunun öğretim programında eksik bir yönü ifade ettiği düşünülebilir.

Yine Bireysel Ses Eğitimi dersi öğretim programının incelenmesinde, programın temel yaklaşımı bölümünde yer alan Bireysel Ses Eğitimi dersinin, koro ve müziksel işitme okuma ve yazma gibi ses kullanımını gerektiren derslerde verimi artırması ve ses kalitesinin korunması açısından önemli olduğu vurgulanmıştır. Fakat programda müziksel işitme okuma ve yazma ve koro gibi ses kullanımını gerektiren önemli derslerin 9. sınıftan itibaren 10. ,11., sınıflarda programa alındığı gözlenmesine rağmen, Bireysel Ses Eğitimi dersinin sadece 12. sınıflarda uygulanmasının programın içeriğinde yer alan ilke ve amaçlar açısından bazı sıkıntıları beraberinde getirebileceği düşünülebilir. Ayrıca programda yer alan repertuar ünitesinin daha çeşitlilik göstermesi ve bu bölümdeki eserlerin bütün ses grupları düşünülerek oluşturulması gerektiği söylenebilir.

Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri müfredatındaki Bireysel Ses Eğitimi dersi, yaşları itibarıyla mutasyon döneminde olan Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri öğrencilerinin gelecek yıllardaki müzik eğitimi yaşantıları açısından oldukça önemlilik teşkil etmektedir. Bu nedenle Bireysel Ses Eğitimi branşta uzman olan öğretmenlerle Bireysel Ses Eğitimi dersinin birebir işlemesi gerektiği söylenebilir. Ayrıca bu döneme ilişkin olarak daha fazla bilgi ve materyal programda yer alabilir.

Milli Eğitim Bakanlığı, Bireysel Ses Eğitimi dersi öğretim programı kazanımlarının, amaca uygun olarak gerçekleştirildiğinde öğrencilerde bireysel ses eğitiminin uygulanması ve gerçekleştirilmesinde, programın Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri için uygun bir program olduğu düşünülebilir.

KAYNAKLAR

- Çevik, (2006). *Müzik Öğretmenliği Eğitiminde Ses Eğitimi Alan Derslerinin Müzik Öğretmenliği Yeterlilikleri Yönünden Değerlendirmesi*. Ulusal Müzik Sempozyumu, Ankara: Anı Yayınları
- Kartal, (2007). *Ses Teknikleri*. İstanbul: Sistem Yayıncılık
- Kolçak, (2008). *Ses Eğitimi ve Şarkı Sanatı*. Ankara: Esin yayın evi
- Küçüköncü, (2006). *Türk Eğitim Sistemindeki Yeniden Yapılanma Sürecinde Müzik Öğretmeni Modelleri*. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu, Ankara: Anı Yayınları M.E. B. Orta Öğretim Genel Müdürlüğü. A.G.S. L. Ders Öğretim Programı. Ankara: M.E.B.Yayınları
- M.E. B. Orta Öğretim Genel Müdürlüğü (2008). *Bireysel Ses Eğitimi Dersi Öğretim Programı*. Ankara: M.E. B.Yayınları
- Töreyin, (2008). *Temel Kavramlar-İlkeler-Yöntemler*. Ankara: Sözkese Matbaacılık
- Uçan, (1994). *Müzik Eğitiminde Kavramlar-İlkeler- Yaklaşımlar*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi,
- Uçan, (1996). *Yirminci yüzyıl eşiğindeki Türkiye de Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümleri:Genel durum-Sorunlar Çözümler*. 1. Ulusal Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Sempozyumu, Bursa: Uludağ Üniversitesi Yayınları
- Yiğit, (2004). *Sesini Profesyonel Olarak Kullanan ve Kullanacak Bireylerde Karşılaşılan Ses sorunları ve nedenleri*. Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme sempozyumu, Isparta: SDÜ Basımevi
- Yükrük, (2004). *Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı son sınıf Öğrencilerinin Öğretmenlik Uygulamalarında Sınıf Ortamında Seslerini Kullanma Becerileri*. Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme sempozyumu, Isparta: SDÜ Basımevi